

2 0 2 1

(Held in 2022)

SANSKRIT

Paper : SKT-HE-5016

(Honours Elective)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(Self-Presentation)

(Marks : 10)

1. Answer the following :

1×3=3

निम्नोद्धृतानाम् उत्तराणि प्रदेयानि—

(a) What is the last method of self-
presentation?

आत्मप्रकाशविषये कोऽस्ति अन्तिम उपायः?

(b) What root has been used in the word 'श्रवण'?

'श्रवण'पदे कस्य धातोः व्यवहारः विद्यते?

(c) To which Veda does the *Bṛhadāraṇyakopaniṣad* belong?

'बृहदारण्यकोपनिषत्' कस्य वेदस्य अन्तर्गता अस्ति?

2. Write a note on the term 'मनन'. 2

'मनन'विषये एका टिप्पणी लेखनीया।

3. Discuss the importance of the *Bṛhadāraṇyakopaniṣad* from the philosophical standpoint. 5

'बृहदारण्यकोपनिषदः' दार्शनिक-तात्पर्यमधिकृत्य एका आलोचना करणीया।

UNIT—II

(Concentration)

(Marks : 40)

4. Answer the following questions : 1×4=4

निम्नलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखतु—

(a) How many Chapters are there in the 'योगसूत्र' of पतञ्जलि?

पतञ्जलिप्रणीत-योगसूत्रे कति अध्यायाः सन्ति?

(b) What is the name of the last Chapter of the 'योगसूत्र' of पतञ्जलि?

पतञ्जलिप्रणीत-योगसूत्रगत-अन्तिमाध्यायस्य नाम किम् अस्ति?

(c) योगः _____ ।

(Fill in the blank)

(रिक्तस्थानं पूर्यतु)

(d) Which school of philosophy is allied to the Yoga school of philosophy?

योगदर्शनस्य सहायकदर्शनम् अपरं किम् अस्ति?

5. Give the answers of the following in short : 2×3=6

निम्नलिखितानाम् उत्तराणि समासेन प्रदेयानि—

(a) Explain the term 'चित्त' from the viewpoint of Patañjali.

पतञ्जलिदृष्ट्या चित्तस्य व्याख्या करणीया।

(b) Discuss the title 'योगसूत्र'.

'योगसूत्रम्' इति शीर्षकं व्याख्येयम्।

(c) Write what you know about क्रियायोग.

क्रियायोगविषये आलोचयतु।

6. Answer the following :

5×2=10

निम्नलिखितयोः उत्तरं प्रदेयम्—

(a) What are the four distinct means of mental purity? Discuss.

चित्तप्रसादनसम्बद्ध-उपायचतुष्कस्य विषये लिखतु।

(b) Discuss the importance of the 'योगसूत्र' of पतञ्जलि.

पतञ्जलिप्रणीतस्य योगसूत्रस्य महत्त्वं प्रतिपादनीयम्।

7. Answer the following questions (any two) : 10×2=20

निम्नलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखतु (द्वयस्य)—

(a) Discuss elaborately the concept of अष्टाङ्गयोग.

अष्टाङ्गयोगविषये सविस्तरं समालोचनीयम्।

(b) How do अभ्यास and वैराग्य help in the upliftment of the human mentality?

मानवीयमानसोत्तरणे अभ्यासवैराग्ये कथं सहायके भवतः तद्विषये आलोच्यताम्।

(c) Write a note on पतञ्जलि and his contribution towards Indian philosophy.

पतञ्जलिः, भारतीयदर्शनक्षेत्रे तदीयावदानं च—इति विषये एका टिप्पणी विरचनीया।

UNIT—III

(Refinement of Behaviour)

(Marks : 30)

8. Answer the following questions :

1×3=3

निम्नलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि प्रदेयानि—

(a) What is the meaning of the term 'योग' according to the *Śrīmadbhagavadgītā*?

श्रीमद्भगवद्गीतानुसारं 'योग'शब्दस्य कोऽर्थः?

(b) Who is the listener of the divine words in the *Śrīmadbhagavadgītā*?

श्रीमद्भगवद्गीतायां भगवद्बचनस्य श्रोता कोऽस्ति?

(c) What type of भक्ति is expected from a devotee?

भक्तात् कीदृशी भक्तिः आकाङ्क्ष्यते?

9. Answer the following questions : 1×2=2

निम्नलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखतु—

(a) Between ज्ञानयोग and ध्यानयोग which one is preferable?

ज्ञान-ध्यानयोगयोर्मध्ये कतरः श्रेयस्करो भवति?

(b) Which Chapter of the Śrīmadbhagavadgītā is termed as भक्तियोग?

श्रीमद्भगवद्गीतायाः कोऽध्यायः भक्तियोग इति नाम्ना आख्यायते?

10. Explain the following sentence according to the context :

5

निम्नोद्धृतस्य वाक्यस्य सप्रसङ्गं व्याख्या करणीया—

“शरीरयात्रापि च ते न प्रसिध्येदकर्मणः।”

11. Answer any two of the following questions :

10×2=20

निम्नलिखितेषु प्रश्नद्वयस्य उत्तरं प्रदेयम्—

(a) How can ज्ञानयोग, ध्यानयोग, कर्मयोग and भक्तियोग be the methods of improving human behaviour?

ज्ञानयोग-ध्यानयोग-कर्मयोग-भक्तियोगाः केन प्रकारेण मानवीयजीवनविकासे सहायकाः भवन्ति इति विषये आलोच्यताम्।

(b) How does कर्म become essential for life? Explain.

कर्म केन प्रकारेण जीवने अतिप्रयोजनीयं भवति इति व्याख्यायताम्।

(c) Write an exhaustive note on भक्तियोग.

भक्तियोगमधिकृत्य एकः प्रबन्धो विरचनीयः।

***